

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهان
حوزه علمیه الزهرا (س)
شهرستان شیراز

موضوع:

تیمم

استاد راهنما:

سرکار خانم علامه زاده

تهیه و تنظیم:

فائزه ربانی - مریم حقیقی
افسانه معصومی - مریم نوربخش - زهرا عینی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهان
حوزه علمیه الزهرا (س)
شهرستان شیراز

موضوع:

تیمم

استاد راهنما:

سرکار خانم علامه زاده

تهیه و تنظیم:

فائزه ربانی - مریم حقیقی
افسانه معصومی - مریم نوربخش - زهرا عینی

پاییز ۹۲

چکیده

مسلمانان همواره در طول روزگار متمادی برای انجام عبادات خویش به دنبال کسب طهارت بوده و هستند. آن‌ها از پیامبر اکرم اسلام(ص) این مطلب را شنیده‌اند که: «خداوند پاکی ورزان را دوست دارد.» بنابراین آن‌ها به منظور ملاقات با پرورگارشان، خود را به طهارت ظاهری و باطنی آراسته می‌کنند. طهارت ظاهری (بدن) مانند: وضو، غسل و تیمم.

طهارت باطنی (قلب) مثل: دوری از گناه، فراموش کردن غیرخدا، تخلق به اخلاق حسن و... البته این نکته‌ی مهم فراموش نشود که طهارت باطنی از ظاهری با اهمیت‌تر است. زمانی که مسلمانان، خود را برای دیدار معبد آماده می‌کنند، ابتدا تصمیم به انجام وضوی گیرد؛ اما به دلیل نبود آب یا دسترسی نداشتن یا ترس لز استعمال آن، تیمم به خاک یا سنگ را به جای وضو قرار می‌دهند. همان‌گونه که خداوند در قرآن، در صورت پیدانکردن آب دستور به انجام تیمم داده است.

کلید واژه: آب، تیمم، خاک، کیفیت، مجوزات.

فهرست مطالب

صفحة	عنوان
۱	مقدمه
۲	فلسفه
۵	کیفیت تیمم
۷	مجوزات تیمم
۱۳	چیزهایی که تیمم بر آن صحیح است
۱۷	نتیجه گیری
۱۸	پی نوشت
۲۱	فهرست منابع

نتیجه گیری

با توجه به آن چه بیان شد نتیجه می گیریم که تصویری که برخی از انسان ها از تیم دارند این است که خاک، چون مظهر آلودگی و منشا میکروب ها است، پس سبب ظهور بیماری های گوناگونی درآدمی می شود؛ اما پروردگار با اشاره به لفظ «طیبا» در سوره (مائده ۶۱) پاسخ آنان را می دهد و شیوه‌ی صحیح تیم با خاک و هرچه از زمین است را ترسیم می کند.

تیم با خاکی که انسان با آن به پاکی باطن دست پیدا می کند، همان گونه که با وضو گناهان و پلیدی ها را از خود دور می کند.

البته تیم برای موقع ضروری است؛ مثل نبودن آب، دسترسی نداشتن به آن، ضررداشتن استعمال آب و....

بنابراین انسان با خاکی که به پیشانی و دست ها می کشد به نهایت خضوع و بندگی دست می یابد، همان طور که در نماز با سجده کردن برخاک فروتنی خود را نشان می دهد.

پی نوشت:

-
- ۱- افضل تهامی-سیری در فلسفه احکام،قم،چاپ مهر،۱۳۶۸،صص ۳۴-۳۶.
  - ۲- ناصر مکارم شیرازی،تفسیر نمونه،تهران ،دارالکتب الاسلامیه ،۱۳۸۰ ،ج ۳،ص ۴۴۳.
  - ۳- .www.webgozar.com-
  - ۴- حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،صص ۲۹۴-۲۸۹.
  - ۵- محمد حرعالمنی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۷۷-۹۷۶.
  - ۶- روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،صص ۱۹۵-۱۹۳.
  - ۷- ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۵.
  - ۸- .www.webgozar.com-
  - ۹- حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،صص ۲۸۴-۲۸۰.
  - ۱۰- محمد حرعالمنی،تحریرالوسیله،تهران،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،صص ۹۶۴-۹۶۳.
  - ۱۱-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۱.
  - ۱۲-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۹۱.
  - ۱۳- .www.webgozar.com-
  - ۱۴-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۰.
  - ۱۵-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۶.
  - ۱۶-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۳.
  - ۱۷- .www.webgozar.com-
  - ۱۸-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۹.
  - ۱۹-محمد حرعالمنی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۶۵.
  - ۲۰-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۹.

. ۲۱-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۵.

.www.webgozar.com- ۲۲

. ۲۳-حسن قاروی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۱.

. ۲۴-محمد حر عالمی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۴۶.

. ۲۵-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۵.

.www.webgozar.com- ۲۶

. ۲۷-حسن قاروی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۲.

. ۲۸-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۶.

. ۲۹-حسن قاروی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۳.

. ۳۰-محمد حر عالمی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۶۷.

. ۳۱-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۵.

. ۳۲-محمد حر عالمی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۱۲۱.

.www.webgozar.com- ۳۳

. ۳۴-حسن قاروی،النضید،قم،انتشارات داوری،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۳.

. ۳۵-محمد حر عالمی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۹۷.

. ۳۶-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۶.

. ۳۷-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۲.

. ۳۸-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۷.

. ۳۹-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۲.

.www.webgozar.com- ۴۰

. ۴۱-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۳.

- ٤٢-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوري،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۷-۲۸۶.
- ٤٣-محمد حرعالمنی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۷۰.
- ٤٤-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۸۹.
- ٤٥-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۳.
- ٤٦-.www.webgozar.com-
- ٤٧-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوري،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۸.
- ٤٨-محمد حرعالمنی،وسائل الشیعه،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۹۸،ج ۲،ص ۹۷۱.
- ٤٩-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۹۰.
- ٥٠-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۴.
- ٥١-.www.webgozar.com--
- ٥٢-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوري،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۹ - ۲۸۸.
- ٥٣-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۹۳.
- ٥٤-ناصر مکارم شیرازی،رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴،ص ۱۲۴.
- ٥٥-.www.webgozar.com--
- ٥٦-حسن قاروبی،النضید،قم،انتشارات داوري،۱۴۲۳،ج ۱،ص ۲۸۹ - ۲۸۸.
- ٥٧-روح الله خمینی،تحریرالوسیله،قم،دفترانتشاراسلامی،۱۳۷۹،ج ۱،ص ۱۹۳.

فهرست منابع

* قرآن کریم.

- ۱- تهامی،فضل الله،سیری درفلسفه ای احکام،قم،چاپ مهر ۱۳۹۸.
- ۲- حرعاملی،محمد،وسایل الشیعه،عبد الرحیم ربانی شیرازی،تهران،مکتب اسلامی،۱۳۸۹.
- ۳- خمینی،روح الله،تحریرالوسلیه،علی اسلامی،قم،دفتر انتشارات اسلامی،۱۳۷۹.
- ۴- قاروبی،حسن،النضید،قم،داوری،۱۴۲۳.
- ۵- مکارم شیرازی،ناصر،تفسیرنمونه،تهران،دارالکتب الاسلامیه،۱۳۸۰.
- ۶- _____، رساله توضیح المسائل،قم،مدرسه الامام علی بن ابیطالب،۱۳۸۴.
- ۷- وحیدی،محمد،فلسفه واسرار احکام،قم،مرکزنشرهاجر،۱۳۸۵.

www.webgozar.com- ۹۲/۸/۵ -۸